

an jelen-való: mindig változó, a megragadás káprázatáról üzennek. A viszonylag kis felületek ugyan téri tömörítésre készítetik, de megtalálja a módot a finom, míves részletek érvényesítésére.

Tudja, honnan jött, és hogy mi szűkebb táj-hazájának megőrzendő, legalábbis a művészet segítségével még megőrizhető értéke. "Volt egyszer egy..." című sorozata hajdúböszörményi öreg kapukat, oromfalakat, fejfákat, cégereket, a régmúlt Debrecen már nem létező fragmentumait mutatja be utódainak, mesélgető, emlé-keztető bölcs emberként. A mesélő ábrázolás szurreális eszközei jelentik művészetének gerincét. Aggodalmi világunkért olykor nyugtalan, sőt zaklatott képi láto-másokhoz vezetnek.

Izgatja az erdélyi kultúra megörökítve-megtartása, s ezért vállalkozott egyedi grafikáin túl illusztrálásra is, pl. *Kányádi Sándor* verseskötetéhez, *Székelyhidi Ágoston: Napló Erdélyről* könyvéhez az "Erdélyi tükör"-höz és *Nyíró József* "halina-könyveinek" újbóli kiadá-sához.

A jelen kiállításon szerepel Szilágyi Imre Erdély sorozata, továbbá a "Hangszer ördöge" ciklusa, mely mákgubólétünk mintegy végső, szürrealisztikus figyelmeztetése, felgyorsult korunk, átalakuló környezetünk vívódásaként jelenik meg. Továbbá mesesorozatának lapjai szintén originálisak, köztük a "Kis tolvaj", a "Három Pierrot"...

Legújabb művei részletezőbbek, ez különösen linó-montázsaira jellemző. Nagyobb léptékű színfoltokat rendez egymás mellé, és gyakran építi be műveibe az apró lékosan megrajzolt természeti formákat. Szeret játszani és a humor nála esztétikai kategória. Mese és valóság eggyé válik művein: templomok felett sajtból van a hold; Cupidó vidám csínytevéseit karcolja lemezre; lepke, bogár repdes ciklámen légtérében s a szírmok akár a mennyország kupolája apró koboldok kal, fanfáros angyalakkal. Illúziók, melyek ha vizuálisak, megszépítik napjainkat...

Matyikó Sebestyén József

Szilágyi Imre rézkarca, C3

Szilágyi Imre linómetszete, X3

PARADIGMA - PARAFRÁZIS - PARADOX - PARAPLÉ

Vén Zoltán jubileumi kiállítása

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete Ráday utcai galériájában, a GALÉRIA IX-ben október 19-ikén került megrendezésre *Vén Zoltán* grafikusművész jubileumi kiállítása. A részben korábbi, részben egészen új litográfiákból, rézmetszetekből és vegyes technikájú grafikákból válogatott tárlat híven mutatta be a művész humoros-szatirikus, kaján vagy megértő mosolyra fakasztó képi világát. A nagy számban megjelent érdeklődőket Ferencváros polgármestere, *Dr. Gegesy Ferenc* köszöntötte, majd *Dr. Mezei Ottó* művészettörténész nyitotta meg a kiállítást és üdvözölte a stílszerűen piros "paraplé" alatt álló hatvanéves művészt, jubileumi tárlata alkalmából:

Vén Zoltán grafikusművész jubileumi kiállításának címadása meglehetősen zavarba ejtő: Paradigma - Parafrázis Paradox - (s.ráütként) Paraplé. De lássuk csak! A felsorolásból a (képi) parafrázis akár önálló műfajként is értelmezhető, egy bizonyos kölcsönzött motí-

vum (motívumpáros) egyéni átírására, feldolgozására vonatkoztathatóan. A paradox(on) a műben foglalt helyzet, képi állítás látszólagos vagy valóságos lehetlenségére utal, felismerése-elfogadása az emberi elme jártasságától, kedélyvilágunktól függ.

E két fogalom köré csoportosítható művek nagy számban találhatók Vén Zoltán ouvre-jében. Az elsőhöz, a parafrázishoz, illetve a motívumátvétellez kapcsolódóan meg kell jegyezni, hogy múlt század végi gyakorisága - *egyazon művész esetében különösképpen!* - másként értelmeződik, mint korábbi, a korábbi századokban való mérsékelt előfordulása, amikor is mindössze az átvétel, az átírás *formai* különbözőségéről volt szó. (Elég e tekintetben Picasso Velazquez-átírásaira hivatkozni). Az újabb idők motívumkölcsonne, kölcsönzése-átírása összefügg a 70-es évek nálunk is megjelent és később is dívó "talált tárgy", *objet trouvé*-k nem előzmények nélküli kultuszával, illetve a század eleji kezdeményezők

Vén Zoltán rézmetszetei, C2/2

Nos, Vén Zoltán karcai, metszetei, litográfiái telis-tele vannak a legteljesebb megfelelés benyomását keltő "kész" vagy módosított (művészettörténeti) "tárgyak- kal", amelyeket bevett módon, a feldolgozásnak mind- össze a formai mikéntjeként érintően "parafrazisnak" szokás nevezni. Ám ehhez- ezekhez a művész hozzá- teszi a maga kiötlötte formai leleményeit, motívumait, "figuráit", s így áll össze a mű megéréséhez, élvezetéhez elengedhetetlenül szükséges "mese", "fabula". Külön- ben a mű, figurális elemei ellenére, a témakörben járat- lan "olvasónak" értelemszerűen absztrakt jelek tetsze- tős halmazaként funkcionál. Persze, e mesék és fabulák gyakorta feltáru- lnak a szűkebb literátus közönségnek, s nyilván különösképpen evidensek az egyes exlibrise- ket megrendelő igényes, nemzetközi illetőségű érte- lmiségi halandónak.

Vén Zoltán tehát - mondható némi túlzással - kis- grafikáit, nagyobb méretű lapjait sok esetben ilyen "kész", "készre formált vagy késznek tűnő" tárgyakból, elemekből építi fel, hozza össze sziszifuszi munkával, amelyben bármiféle hivalkodó stílszerűség, mesterkelt vonaljáték nem játszik szerepet. Ez a "készzé" formálás (függetlenül tehát attól, hogy fizikálisan tárgyról, személyről, esetleg jelről van szó), amely természet- szerűen párosul a művész maga kreálta, de nem egyszer alapos formai összehangolást, harmóniát igénylő figuráival, invencióival, - immáron a paradoxon szolgál- tatába szegődik. Ez tehát itt nem formai sajátosság (a "groteszk" sincs jelen *ilyen értelemben* Vén Zoltán munkáiban!), hanem kifejezetten hangulati, valószí- nűtlenséggel ötvöződő, ősmúltat-régmúltat és jelent egybekattintó minőség, amely talán könnyebben felis- merszik, humoros-borsos kötődéseinél fogva is, mint a nem egyszer terjedelmesebb kifejezést igénylő "fabula".

Ennek a paradox minőségnek számtalan megnyilat- kozása lehet, s voltaképpen ennek sokféleségében, sokszínűségében mutatkozik meg Vén Zoltán oeuvre- jének sava-borsa, gondolati eredetisége, gazdagsága, széles horizontja. Ez az egyszerűen fogalmazva - mert hiszen verbálisan fogalmazva annyiféle lehet! - para- dox karakter szövi át képletesen az egyes műveket, ennek jelenléte csal ajkunkra enyhe mosolyt, ez lob- bantja fel bennünk a megértés szikráját, ez nyitja meg a mű behatárolt szűk vagy tág horizontját.

Az eddigiekből az is kiviláglott, hogy a vénzoltáni paradoxon formai megjelenítéséhez nem áll rendelkez-ésre valamilyen egységes szabályrendszer, képi-rago- zási minta, szerkezeti háló- egyszóval *paradigma*. A művész képi gondolkodása nem *egyszer kitaposott* ös- vénnyen, nem *egyszer bejárt* pályán halad, hanem foly- tonosan sínpart vált; az egyszer már realizált invenciót mindig újabb követi. Művészi (grafikai) gondolkodásá- nak eredetiségét lényegében ez teszi, invencióinak gazdagsága ezt váltja valóra "kész", "készzé formált", a maga ismertségükben is invenciózus- olyannyira találó elemeivel, hallatlan bőségű grafikai készlettarával, amelynek anyagát a különböző kultúrák-őskultúrák produktumai szolgáltatják. Ezek önmagához szabott feldolgozásához kívánok Vén Zoltánnak még hosszú- hosszú éveket.

Mezei Ottó